

---

lamb.da nordica

DEBATT

En kritisk läsning av Robert Aldrich (ed.) *Gay life and culture : a world history* (London och New York 2006)

[sv. ö. Gay: En världshistoria (2007)]

Det finns ett starkt behov av en världshistoria över homosexualitet. Dessvärre är denna bok inte den världshistorian. En sådan historia måste också behandla homosexualitet hos djur, något Bruce Bagemihl beskrivit på ett briljant sätt i *Biological exuberance* (1999), ett arbete som sina 751 sidor till trots inte uttömmer ämnet. Aldrichs arbete är inte en systematisk genomgång ens av mänsklig homosexualitet. Detta är viktigt att understryka eftersom mänsklig sexualitet – som Bagemihl så förnämligt klarlagt och som läkare från Freud och framåt varit medvetna om – existerar inom den övergripande kontexten av djurs sexualitet, där homosexualitet förekommer bland en rad olika arter. Homosexualitet hos djur är som Bagemihl visat både ett preludium till mänsklig homosexualitet och något som förekommer samtidigt med den. Varje världshistoria över homosexualitet måste ta upp denna fråga.

Afrikanska länder (alltså inte stamkulturer) söder om Sahara (särskilt Sydafrika), Kanada, Nya Zeeland, Sydamerika (särskilt, och förvånande nog, Brasilien och Argentina) och större delen av Asien och Oceanien har helt utelämnats eller bara fått ett kort omnämnande eller två. I inledningen ges en kortfattad överblick över Australien, som kallas för ”antipoderna” vilket är märkligt med tanke på att redaktören, Robert Aldrich (som emigrerat från Förenta Staterna), själv bor där. Betraktar han verkligen landet han bor och lever i som ”den motsatta sidan av världen” och vad säger detta? Denna överblick tar inte med min egen *Encyclopedia of male homosexual poetry* (2002) om över en million ord och min *Encyclopedia of male homosexual art* (2005), liksom även Gary Simes kommenterade bibliografi över homosexualitet i universitetets i Sydney bibliotek, vilka alla omfattar hela världen. Professor Aldrich, som nyligen tillträtt en professur vid Sydneys universitet, hade kunnat hitta dessa bara genom att studera sitt eget universitets bibliotekskatalog.

Arbetet *Gay life and culture* består av en samling essäer om främst europeisk homosexualitet. En del, som Gert Hekmas översikt över världen av idag, är

mycket vederhäftiga. Det hedrar Hekma att han tacklar frågan om homosexualitet bland tonåringar och minderåriga; detta är en central fråga eftersom den leder över till frågan om homosexuellt beteende kan bekräftas från befruktningsögonblicket, något som homosexuella och lesbiska aktivister har blundat för (eftersom de är mer engagerade för likakönade äktenskap och kamp mot diskriminering). Begravt i en fotnot finns ett citat från ett viktigt arbete av den amerikanske forskaren Bruce Rind, som berör detta ämne.¹ Det är typiskt för denna bok, där betydande personer knappt ens blir omnämnda en enda gång.

Dessutom handlar bara två av femton kapitel om lesbiskhet, vilket ger en tämligen skev bild av homosexualitet. Ryssland, där det nyligen har kommit ut två historiker över rysk homosexualitet och som de flesta människor anser tillhöra Europa, får bara en sida. Den nya tjeckiska historiken över homosexualitet nämns heller inte.

Kina ägnas sex sidor, Japan och Indien (som har hundratals kulturer) fem sidor i en bok på över 380 sidor. Tre nyutkomna historiska studier av homosexualitet i Kina nämns inte. Det ingår en välarbetad översikt över islam av Vincenzo Patane, men det saknas bidrag om exempelvis konfucianism eller, och ännu viktigare, hinduism, två religioner som har haft en fördragsam inställning till homosexuella relationer. Kristendom är till dags dato den värsta av världshistoriens stora religioner när det gäller inställningen till homosexualitet, och även sexualitet. Att dess grundare Jesus Kristus förmodligen var homosexuell diskuteras inte. Uttalandet på sidan 285 att islam kräver ”fyra ögonvittnen” är efter vad jag kan förstå felaktigt, eftersom det traditionellt sett inte bara krävs fyra vittnen utan ”fyra vuxna, muslimska vittnen av manligt kön”. Detta begränsar kraftigt möjligheterna att rättsligt döma någon för homosexualitet under islam och visar varför islam har varit mycket mer tolerant än kristendomen: homosexuella relationer mellan två personer i enskildhet, den stora majoriteten, var och blir på detta sätt till övervägande del legala inom islam. Detta står i kontrast mot exempelvis den kristna förföljelsen av tempelriddarna där bekännelser framtvängades under tortyr.

Det är en stor besvikelse att inte hitta hänvisningar till flera böcker om olika städers homosexuella historia (det har exempelvis utgivits två stycken om S:t Petersburg under de senaste tio åren). Fredrik Silverstolpes m.fl:s historia över Stockholms bögar och lesbiska är ett annat pionjärarbete. João Silverio Trevisan, som gett ut tre upplagor av sin historia över homosexualitet i Brasilien, har utelämnats i likhet med den nya och lysande historien över Argentina av Carlos Jauregui. Samtliga dessa har utkommit före Aldrichs arbete. Författarna borde studera katalogerna hos stora bibliotek som Library of Congress, COPAC (de brittiska och irländska bibliotekens gemensamma katalog), Libraries Australia (gemensam katalog för bibliotek i Australien) som alla finns tillgäng-

liga på internet, liksom olika nationella bibliotekskataloger (till exempel det japanska parlamentsbiblioteket där det bedrivs viktig homosexualitetsforskning, inte minst katalogen från 1998 över alla kända homosexuella *shunga*-bilder från artonhundratalet, sammanställd av Monya Hayakawa, *Ukiyoe shunga to nonshoku*). Även redaktören borde ha gjort detta. Den spännande framväxten av homosexuell och lesbisk aktivism i länder som Namibia, Mauritius, Malta och Kirgizistan får inte den uppmärksamhet den förtjänar (se internet). Boken börjar med Grekland och Rom, men det innebär huvudsakligen Aten och det romerska imperiets huvudstad, och inte dessa städers imperier vilka hade stora befolkningar med mycket varierande sexuella kulturer.

Man borde starkare ha poängterat det faktum att världens första kända litterära verk, Gilgamesh-eposet, har en framträdande homosexuell dimension. Detta påpekas bara flyktigt i inledningen (se den briljanta utgåvan i tre volymer av professor A.R. George vid Londons universitet och i synnerhet hans engelska översättning från 1999, utgiven på Penguin, där homosexualiteten lyfts fram). Gilgamesh-eposet visar att de forntida semitiska och indoeuropeiska kulturer i vilka det har sitt ursprung, accepterade manlig homosexualitet. Dessa kulturer existerade före Grekland och Rom och blandades med dem. Detta visar de komplexa sätt som homosexuella kulturer verkar på: de blandas med de intilliggande kulturerna, framträder ur specifika historiska situationer och idag finns internet, en ny kraft.

Även de avsnitt som behandlar Förenta staterna är magra. Förmodligen har man haft för stora ambitioner med tanke på det utrymme redaktören haft till sin disposition. Ibland blir läsningen som en lista på namn och händelser: framstående personer som Proust nämns nätt och jämnt. Eftersom boken huvudsakligen behandlar den europeiska homosexuella och lesbiska historien, som har sina rötter i den homofoba kristna religionen (vilken idag genomgår dramatiska förändringar som utnämningen av biskop Robinson i USA visar), borde det ha betonats att initiativen till kampen för homosexuella rättigheter främst kommer från europeiska kulturer och deras forna kolonier.

De 237 illustrationerna som utvalts av Wendy Gay är ett viktigt inslag och bildar en antologi över homosexuell konst. De är det bästa med boken och visar vad man numera kan hitta på internet och Google Image och andra konstdatabaser: efter hundra års forskning om homosexuell och lesbisk konst går det fortfarande att hitta nya verk av historiskt intresse.

En världshistoria borde skrivas, men för konsekvensens skull måste den skrivas av en enda person och systematiskt omfatta hela världen. Problemen är i det närmaste oöverstigliga eftersom ett sådant arbete begränsas rent lingvistiskt till de språk som författaren verkligen behärskar, som mest fem eller sex (sex till tiotusen olika språk talas för närvarande runt om i världen: se uppslags-

ordet "Languages of the world" i min *Encyclopedia of male homosexual poetry* [2002]). Läsningen av denna bok fick mig att återigen inse hur pass bra Xavier Maynes *The intersexes* är. Detta arbete från omkr. 1909 (det exakta publiceringsdatumet är inte känt även om det uppges att den utkom i Neapel) kan fortfarande mycket väl rekommenderas som en introduktion till europeisk homosexualitet. (Xavier Mayne är pseudonym för den amerikanske författaren Edward Irenaeus Prime-Stevenson som fram till sin död 1942 levde den mesta tiden i Schweiz.)

Ett annat sätt att skriva en sådan historia vore om ett antal författare skrev ett kapitel om vart och ett av länderna i FN (fast detta skulle inte omfatta alla länder och kulturer i mänsklighetens historia). På internet beskrivs åtminstone homosexuella rättigheter på Wikipedia, som har artiklar om olika länder där det även ingår historiska avsnitt. Det är troligen på Wikipedia som den mest varaktiga homosexualitetens världshistoria kommer att skrivas; det blir kanske på engelska, det mest använda språket på internet, men historiker skrivs redan nu på Wikipedia på andra språk (se Giovanni dall'Ortos italienska sida). En sådan historia kommer antagligen att bli på många olika språk. Robert Aldrichs påstående på sidan 18 att "mänskliga kulturer är oräkneliga" stämmer inte: frågan diskuteras under uppslagsordet "Cultures of the world" i min *Encyclopedia of male homosexual poetry* där det också hänvisas till ett flertal böcker i ämnet.

Ända tills det kommer en riktig världshistoria över homosexualitet, inklusive homosexualitet bland djur, i bokform, är min *World overview of male homosexual poetry* (2005), som även diskuterar poesins sociala och rättsliga bakgrund, det som kommer närmast, i varje fall när det gäller den mänskliga delen. Den omfattar systematiskt hela världen och tar upp tvåhundrafyrtiotre språk och språkgrupper av de över trettio tusen kända språken och ännu flera mänskliga kulturer, eftersom det finns fler kulturer än språk.

Paul Knobel

Melbourne, Australien

9 augusti 2007

Not

¹ Psykologen Bruce Rind har författat flera arbeten som behandlar sexuella relationer mellan vuxna män och unga pojkar, idag och under antiken.